

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 12/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om nödcentralverksamhet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 december 2009 en proposition med förslag till lag om nödcentralverksamhet (RP 262/2009 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör för IT-näten Pekka Tulokas, konsultativ tjänsteman Ilpo Helismaa, konsultativ tjänsteman Johanna Hakala och polisöverinspektör Stefan Gerkman, inrikesministeriet
- specialmedarbetare Leena Vettenranta, justitieministeriet
- regeringssekreterare Anne Koskela, social- och hälsovårdsministeriet
- polisinspektör Marko Savolainen, Polisstyrelsen
- dataombudsman Reijo Aarnio
- direktör Martti Kunnasvuori och projektdirektör Johanna Hakala, Nödcentralverket
- nödcentralschef Markus Grönholm, Helsingfors nödcentral
- nödcentralschef Helena Borisov, Sydöstra Finlands nödcentral
- nödcentralschef Olavi Lampinen, Lapplands nödcentral
- nödcentralschef Jouko Rytönen, Birkalands nödcentral
- nödcentralschef Mika Lamu, Norra Österbottens och Kajanalands nödcentral
- nödcentralschef Juha-Veli Frantti, Egentliga Finlands nödcentral

- lärare Timo Laatikainen, Räddningsinstitutet
- ordförande, riksdagsledamot Anna-Maja Henriksson och sakkunnig i förvaltningsärenden Kristina Beijar, Svenska Finlands folkting
- överkommissarie Vesa Hietala, polisinrättningen i Helsingfors
- biträdande polischef Kimmo Markkula och överkommissarie Kenneth Johansson, polisinrättningen i Västra Nyland
- utvecklingschef Markku Haiko, Finlands Kommunförbund
- avdelningsöverläkare, docent Markku Kuisma, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- utvecklingschef Taisto Hakala, Helsingfors stads räddningsverk
- direktör Veli-Pekka Ihmäki, Västra Nylands nödcentral
- räddningsdirektör Seppo Lokka, S:t Michels stad
- jurist Pekka Pietinen, Löntagarorganisationen Pardia rf
- avtalsfunktionär Jorma Viiala, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- ordförande Heikki Sederholm och sakkunnigmedlem i styrelsen Juhani Seppälä, Förbundet för Akutvård i Finland rf Liitto ry
- verkställande direktör Kimmo Kohvakka, Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland ry
- organisationschef Jorma Tiainen, Finlands Polisorganisationers Förbund rf

- ombudsman Isto Kujala, Finlands Avtalsbrandkårers förbund rf
- förhandlingschef Markku Nieminen, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- gränsbevakningsväsendet
- regionförvaltningsverket i Östra Finland
- Södra Savolax nödcentral
- Tavastlands nödcentral
- nödcentralsjour Tapio Roponen, Norra Savolax nödcentral
- Norra Savolax nödcentral
- Lapplands förbund

- Kolari kommun
- samkommun för sjukvårds- och socialtjänster i Norra Karelen
- Tammerfors regionala räddningsverk
- Suomen Hätäkeskusammattilaisten liitto HAL ry
- Finlands Läkareförbund
- Suomen Nimismiesyhdistys ry, även som representant för Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- Hälso- och socialvårdens fackorganisation Tehy
- akutvårdare Sanna Kauppinen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en ny lag om nödcentralverksamhet som ska ersätta den nuvarande lagen om nödcentraler.

Lagen ska tillämpas på räddningsväsendets, polisväsendets och social- och hälsovårdsväsendets nödcentralstjänster. Målet är att främja befolkningens säkerhet och organisera produktionen av nödcentralstjänster och att förbättra tjänsternas tillgänglighet och kvalitet. Rutinerna i nödcentralsverksamheten och Nödcentralsverkets verksamhetsmetoder ska ses över enligt de krav omvärldsförändringarna ställer. Nödcentralsverket lyder under inrikesministeriet och dess ämbetsområde omfattar hela landet, med undantag för landskapet Åland. Nödcentralerna

ska backa upp varandra i överbelastningssituationer och undantagsförhållanden.

Den operativa ledningen av Nödcentralsverket ska enligt förslaget skötas i samarbete mellan inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Verkets ledningsrelationer ska förtydligas och regleras mera heltäckande. Nödcentralsverkets viktigaste uppgifter och jourpersonalens uppgifter ska regleras på lagnivå. Bestämmelserna om register ska kompletteras för att göra regleringen av informationsbehandlingen och dataskyddet noggrannare.

Avsikten är att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Den nuvarande nödcentralsverksamheten i statens regi grundar sig på lagen om nödcentraler (157/2000). Den kom i gång 2001—2005 då polisens larmcentraler, räddningsväsendets nödcentraler och social- och hälsovårdsväsendets mottagning av brådskande meddelanden kon-

centrerades till femton nödcentraler. Systemet har genomförts utifrån erfarenheterna av ett försök med nödcentraler 1996—2001.

Det främsta syftet med nödcentralsreformen har från första början varit att förbättra servicen till medborgarna. Under behandlingen i riksdagen har det poängterats att meddelanden om begäran om bistånd i nödsituationer måste kunna behandlas sakkunnigt och effektivt och de rädd-

nings-, polis- och social- och hälsovårdsinsatser som meddelandena förutsätter sättas in så skyndsamt som situationen kräver och på lika villkor i hela landet oberoende av tidpunkt på dygnet. Det har handlat om att förbättra nödcentralverksamheten i hela landet och därmed om en reform och en höjning av säkerhetsnivån som berör hela befolkningen (FvUB 8/1999 rd).

Nödcentralssystemet betjänar räddningsväsendet, polisväsendet och social- och hälsovårdsväsendet. Det har utvärderats i statsrådets redogörelse (SRR 3/2007 rd) i ljuset av de erfarenheter systemet gett. Enligt redogörelsen har man på det hela taget lyckats höja nivån på nödcentralverksamheten i hela landet och kan tillgodose befolkningens säkerhet effektivare än före reformen. Å andra sidan pekar redogörelsen på vissa problem med hur nödcentralerna fungerar.

Riksdagen har med anledning av redogörelsen godkänt ett ställningstagande enligt förvaltningsutskottets betänkande (FvUB 3/2008 rd). Det centrala budskapet är att nödcentralreformen fortsatt måste genomföras i överensstämmelse med betänkandet. Där tas flera punkter upp som nödcentralverksamheten behöver förbättras på.

Kraven på nödcentralverksamheten har hela tiden ökat. Genom den tilltänkta nya lagen om nödcentralverksamhet vill regeringen reformera lagstiftningen mot bättre överensstämmelse med kraven på att utveckla verksamheten. Samtidigt är det meningen att genomföra de mål och utvecklingsstrategier som läggs fram i förvaltningsutskottets betänkande FvUB 3/2008 rd om redogörelsen.

Förvaltningsutskottet fick den 29 oktober 2009 en utredning från statsrådet om riktlinjerna för hur kretsindelningen för nödcentralverksamheten ska utvecklas. Det lämnade utlåtande FvUU 27/2009 rd (MINU 5/2009 rd) om utredningen. Med stöd av den gällande lagen om nödcentraler beslutade regeringen sedan den 21 januari 2010 att landet ska delas in i sex nödcentralskretsar. Inrikesministeriet har med stöd av lagen i sin tur fattat beslut den 9 mars 2010 om vilka orter nödcentralerna förläggs till. Utskot-

tet inskräpper att propositionen inte handlar om de här besluten om kretsindelning och driftsstäl-
len.

Sammanfattningsvis anser utskottet att propositionen är behövlig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslaget med de ställningstaganden och ändringsförslag som framgår av betänkandet.

Effektivare nödcentraler

I dagens läge fungerar Nödcentralverket som helhet inte tillräckligt samordnat. Det gör att nödcentralerna skiljer sig från varandra både till arbetssätt och resurser. Därför är det motiverat att tydliggöra nödcentralernas verksamhetsmodeller, organisation och uppgifter, anser utskottet. Genom den aktuella lagen blir hela landet Nödcentralverkets ämbetsområde, med undantag av Åland. Inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet ska koncentrera sig på strategisk styrning medan Nödcentralverket fokuserar på den operativa verksamheten. Den nya lagen gör det möjligt att utveckla Nödcentralverkets organisation och verksamhet på ett sådant sätt att det har effektiva och lämpliga metoder att ta sig an ständigt föränderliga situationer. Den nya lagstiftningen möjliggör också för myndigheterna att förbättra sitt samarbete.

Som utskottet ser det är en av de viktigaste uppgifterna för Nödcentralverket att ta emot nödmeddelanden och bedöma risker. Dessutom ska det förmedla uppdrag till de behöriga myndigheterna eller dem som kontraktssenligt har hand om myndighetsuppgifter. Vidare ska verket i anknytning till att producera nödcentralstjänster stödja myndigheterna inom räddningsväsendet, polisen och social- och hälsovården, inbegripet att svara för sambandscentralfunktioner och varningar till befolkningen vid plötslig fara. Det finns ingen anledning till sådana åtgärder i anknytning till stödtjänster som betyder ökade kostnader för kommunerna.

Ansvar för ett förmedlat meddelande eller uppdrag flyttas över på den mottagande myndigheten eller den aktör som agerar för myndigheten när denna har tagit emot meddelandet eller uppdraget. Lagförslagets lydelse både när det

gäller förmedling av ett meddelande eller uppdrag och mottagande visar redan i sig att det finns två samtidigt kommunicerande parter. Mottagandet verifieras i praktiken till exempel genom kvittering. Det väsentliga är att den enhet som tar emot uppdraget får den information den behöver för sitt uppdrag och att ansvarsöverföringen inte blir oklar. Det hör till Nödcentralverket att förmedla nödmeddelanden. De förmedlade uppdragen hör i sin tur till myndighetens lagfästa uppgifter oberoende av om myndigheten har åtagit sig uppdraget genom sitt eget beslut eller om en nödcentral har förmedlat uppdraget. Ansvar för uppdraget kan således inte överföras på nödcentralen eller återföras på den. Det är den behöriga myndighetens sak att i förekommande fall ställa uppdragen i skyndsamhetsordning och att ordna med nödvändiga enheter för att hantera uppdragen. Nödcentralen tillhandahåller ändå lagfästa stödtjänster. Nödcentralen leder självfallet inte heller verksamheten, utan det gör den behöriga aktören. Varje ansvarig aktör ska i själva verket se till att ha en lämplig handlingsberedskap och det nödvändiga ledarskapet för uppdrag inom sitt respektive ansvarsområde.

För att nödcentralerna ska fungera effektivt krävs det, utöver det som sägs nedan, att den operativa bemanningen av ett skift möjliggör utveckling av jourrumsprocesserna, en effektiv förmedling av nödmeddelanden och förmåga att hantera enstaka överbelastningstoppar och frånvarofall utan att nödmeddelandena styrs över till andra nödcentraler.

Med tanke på störningar och undantagsförhållanden är det absolut nödvändigt att sammanföra nödcentralerna i nätverk. Men det förutsätter att nödcentraldatasystemet läggs om.

Ledning

Systemet med nödcentraler har från första början belastats av att ingen har lett och stött beredningen och genomförandet tillräckligt effektivt. Ledningsfunktionerna ska stärkas genom den nya lagen och Nödcentralverket ska ledas av en direktör. Direktören svarar för verksamhetens resultat och för att verket når sina mål. Direktö-

ren utnämns av statsrådet och den övriga personalen av direktören, om inte något annat föreskrivs i arbetsordningen.

Det är motiverat att direktören för verket gör de viktigaste personalvalen, eftersom han eller hon också har det samlade ansvaret för verkets verksamhet. Men utnämningssbefogenheten måste givetvis delegeras i arbetsordningen. Det faller sig naturligt att till exempel chefen för varje nödcentralskrets utnämner personalen inom den behöriga kretsen. Trots att direktören för Nödcentralverket svarar för verkets samlade verksamhet är det klart att den praktiska operativa ledningen av verksamheten är i händerna på de behöriga tjänstemännen enligt nödcentralskrets.

I den pågående utvecklingen och omstruktureringen av Nödcentralverket ställs stora krav på ledarskapet. Kvalificerat förändringsledarskap och god personalpolitik lyfts fram alldeles särskilt.

Data- och kommunikationssystemen

Förvaltningsutskottet vill i sitt betänkande om redogörelsen påskynda en översyn av det föråldrade och bristfälliga nödcentraldatasystemet. Det nuvarande systemets livscykel beräknas sträcka sig till 2015.

En av svagheter i det nuvarande systemet är att det inte medger nödvändig samgång i nätverk. Det lämpar sig inte heller för att säkra olika nödcentralers funktioner och medger inte att en nödcentral ersätts med en annan vid störningar och under undantagsförhållanden. År 2008 startades ett projekt för utveckling av nödcentralsverksamheten och datatekniken (TOTI), som lägger fast en modell och de datatekniska specifikationerna för riksomfattande nödcentralsverksamhet. Upphandlingen av datasystemet konkurrensutsätts i år och tanken är att kunna välja en systemleverantör senast våren 2011. Genomförandet ska ske 2012–2015.

Utskottet har vissa farhågor för hur det nuvarande förlegade datasystemet ska fungera och sitta in i de inplanerade förändringarna. Det är nödvändigt att säkra varje nödcentralers tjänster utan minsta glapp också under omstruktureringen.

Utskottet kräver att det nya nödcentralsdatasystemet är rikstäckande, möjliggör samgång i nätverk och beaktar de samverkande myndigheternas behov.

Vidare måste adress- och platsuppgifterna hållas à jour. Vid till exempel kommunsammanslagningar måste man se till att det i den sammanslagna nya kommunen inte finns vägar och gator med samma namn. Moderna satellitnavigeringssystem måste dessutom utnyttjas fullt ut. Exempelvis positionering via mobiltelefon har ännu inte kunnat tas i anspråk i nödcentralsverksamhet.

Förslagets bestämmelser om nödcentralsdatasystemet, den information som ska lagras i systemet, registren och användningen av utlämnad information i nödsituationer är enligt utskottets mening lämpliga.

Servicekapacitet, personal och god personalpolitik

Tillgången till nödcentralstjänster måste säkras i alla situationer, också vid omläggningen, och säkerhetstjänsterna till medborgarna får inte äventyras i omstruktureringsprocessen, inskräper utskottet. För en stabil verksamhet krävs det att nödcentralerna har en utbildad, permanent och yrkesskicklig personal. För att garantera en fortsatt hög yrkeskompetens måste det finnas tillgång till aktuell fortbildning. Samtidigt som man utvecklar nödcentralerna måste man se till att det rekryteras tillräckligt med jourpersonal.

Rättesnöret för utskottet är att tillgången till tjänster garanteras på båda nationalspråken, finska och svenska. Därför poängterar det att det måste ses till att jourpersonalen på nödcentralerna faktiskt har de kunskaper i svenska som krävs för att båda språkgruppernas grundläggande språkliga rättigheter ska kunna tillgodoses. Det är således viktigt att satsa också på rekrytering av svenskspråkig jourpersonal och på utbildning på svenska.

Utskottet har erfarit att jourpersonalen representerar ett brett spektrum av också andra nödvändiga språkkunskaper, som engelska och rys-

ka. De här viktiga färdigheterna utnyttjas fortfarande bristfälligt så länge centralerna inte kan gå samman i nätverk.

Det hör till god personalpolitik att personalen genuint deltar i utvecklingsprocesserna och att dess kompetens också tas i anspråk. En god personalpolitik består i väsentliga delar av ett gott ledarskap, ändamålsenliga arbetsförhållanden och resurser, arbetsmotivation och ork i arbetet.

Medborgarnas säkerhet går före under alla förhållanden

Den nya lagen om nödcentralsverksamhet skapar de legislativa villkoren för att förbättra tillgången och kvaliteten på nödcentralstjänster enligt dagens krav och främjar befolkningens säkerhet. Samtidigt kan det påpekas att det ställs inte bara enorma förväntningar utan också stora krav på utveckling av nödcentralssystemet i den pågående omstruktureringen.

Utskottet understryker sammanfattningsvis att medborgarnas säkerhet är en prioritet också i omvandlingen. Den får man inte under några omständigheter pruta på. Om det under reformarbetet dyker upp säkerhetshotande faktorer, måste man omedelbart ta tag i dem, också om man för den skull måste rucka på tidsplanen.

Vid omstruktureringen måste man särskilt se till att det finns tillgång till personal, att personalen orkar och att den känner sig motiverad. Förändringsledarskap på lokal nivå är en viktig faktor på de orter som drabbas av omstruktureringen. Det är nödvändigt att se till att de anställda på de här orterna inte lämnas åt sitt öde och utan stöd och att deras kompetens inte går förlorad för branschen på grund av detta.

Detaljmotivering

Utskottet kommer noga att bevaka hur nödcentralsreformen genomförs. Under processens gång kommer utskottet att begära att inrikesministeriet rapporterar hur genomförandet framskrider och i vilken mån utskottets ställningstaganden har beaktats.

Lag om nödcentralverksamhet

3 kap. Verksamhet

12 §. *Jourpersonalens uppgifter.* I paragrafen anges jourpersonalens uppgifter. En central uppgift är att ta emot nödmeddelanden och förmedla meddelanden eller uppdrag till dem som ska ta hand om dem. Ett meddelande förmedlas till den ansvariga parten efter bedömning av hur brådskande uppdraget är och vilka resurser situationen kräver.

Av 12 § 1 mom. framgår när ett meddelande eller ett uppdrag inte behöver förmedlas, liksom också när en kontakt kan avbrytas eller avslutas. Ett meddelande eller ett uppdrag behöver inte meddelas, om det inte kräver alarmering eller annan förmedling. En kontakt kan avbrytas eller avslutas, om ärendet är av sådan art att det inte hör till Nödcentralverkets uppgifter eller om det inte är fråga om ett nödmeddelande. Enligt 12 § 2 mom. fattas det inget särskilt beslut om att inte förmedla ett meddelande eller ett uppdrag eller om att avbryta eller avsluta en kontakt. Anmälaren ska i alla fall underrättas om att kontakten avbryts eller avslutas. Utskottet föreslår att momentet kompletteras med att anmälaren också ska underrättas om beslutet att inte förmedla ett meddelande eller ett uppdrag. Annars kan det hända att anmälaren i onödan förblir ovetande om huruvida den hjälp han begärt är på väg eller inte.

Den nya lagstiftningen förbättrar bland annat till denna del jourpersonalens rättsskydd genom att den medger beslut om att snabbt avbryta ovidkommande samtal. Befogenheten måste givetvis utövas ansvarsfullt och övervägt. På detta sätt åtgärdar man också den belastning som samtal som inte alls hör till nödcentralen skapar.

13 §. *Rätt att begränsa behandlingen av mottagna meddelanden.* Paragrafen ger Nödcentralverket rätt att i fall av störning eller missbruk begränsa behandlingen av mottagna meddelanden under en skälig tid med tekniska metoder för att trygga verksamheten och tjänsterna.

I princip är alla meddelanden som kommer in till Nödcentralverket nödmeddelanden. Men

om det handlar om störande eller falskt larm måste det vara möjligt för Nödcentralverket att begränsa behandlingen av meddelanden. Bestämmelsen gäller i praktiken ofog eller överbelastning som skapas i syfte att störa, som hindrar nödcentralerna från att ge service och som därmed utgör en risk för befolkningens säkerhet. Sådana meddelanden ska kunna styras över på band eller någon annan lämplig teknik anlitas medan frågan analyseras innan den jourhavande på nytt tar emot ett meddelande. Utskottet föreslår en ny förtydligande mening i slutet av paragrafen om att Nödcentralverket omgående ska vidta åtgärder för att klarlägga frågan. Meningen är att undvika eventuella oklarheter om den tid begränsningen i paragrafen fortgår och den vägen också att anmälares säkerhet och rättsskydd ställs på spel.

Utskottet framhåller att det är viktigt att ta tag i ofog och störande verksamhet för att bekämpa och hindra dem. Nödcentralerna tar varje år emot långt över 100 000 ofogssamtal; de är en oskälig belastning för personalen och fördröjer verkliga nödsamtal.

4 kap. Register

19 §. *Rätt att få information ur registren.* Nödcentralverkets anställda har utifrån paragrafen rätt att få behövlig information ur olika register för att utföra sina lagfästa uppgifter. Förslaget svarar i det stora hela mot de nuvarande bestämmelserna. Enligt 19 § 2 mom. ska Nödcentralverket innan den tekniska anslutning som avses i paragrafen öppnas ge den som lämnar ut information en redogörelse för sitt system särskilt med hänsyn till datasekretessen och datasäkerheten. I det här sammanhanget lyfter utskottet fram 32 § 2 mom. i personuppgiftslagen (528/2007), där det sägs att den som den registeransvarige lämnar ut uppgifter genom teknisk anslutning till innan behandlingen av uppgifterna inleds ska ge den registeransvarige tillbörliga utredningar och förbindelser och i övrigt tillräckliga garantier för att personuppgifterna skyddas på det sätt som avses i paragrafens 1 mom.

Som utskottet ser det är förhållandet mellan sista meningen i 19 § 2 mom. i lagförslaget och 32 § 2 mom. i personuppgiftslagen oklart. Därför föreslår det att sista meningen i 19 § 2 mom. stryks. Det betyder att lagstiftningen på den här punkten blir beroende av personuppgiftslagen.

31 §. Övergångsbestämmelse om lagring av information. Utifrån 31 § ska information som överlämnats till Nödcentralsverket i enlighet med 18 § börja lagras i nödcentralsdatasystemet tre år efter att lagen trätt i kraft. Lagförslagets 18 § gäller lagring av myndigheters anvisningar och planer i nödcentralsdatasystemet. Enligt uppgift till utskottet är det inte nödvändigtvis möjligt att

lagra informationen inom den tid som anges i 31 § på grund av tidsplanen för att köra i gång det nya nödcentralsdatasystemet. Utskottet föreslår därför att paragrafen ändras så att information börjar lagras i nödcentralsdatasystemet inom sex månader från det att Nödcentralsverket har meddelat att det nödcentralsdatasystem som ska göra det möjligt att lagra informationen har tagits i bruk.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

Lag

om nödcentralsverksamhet

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 och 2 §
(Som i RP)

2 kap.

Nödcentralsverket

3—10 §
(Som i RP)

3 kap.

Verksamhet

11 §
(Som i RP)

12 §

Jourpersonalens uppgifter

(1 mom. som i RP)

I sådana fall som avses i 5 punkten och när en kontakt avbryts eller avslutas enligt 6 punkten ska något separat beslut inte fattas. Anmälaren ska underrättas om avbrytandet eller avslutandet och om beslutet att inte förmedla ett meddelande eller uppdrag.

(3 och 4 mom. som i RP)

13 §

Rätt att begränsa behandlingen av mottagna meddelanden

Om Nödcentralsverket har tagit emot nödmeddelanden som gjorts i syfte att störa dess verksamhet eller missbruka dess nödcentrals-tjänster, har det för trygghet av verksamheten och tjänsterna rätt att under en skälig tid med

tekniska metoder begränsa behandlingen av mottagna meddelanden. *Nödcentralsverket ska omgående vidta åtgärder för att få klarhet i saken.*

14 och 15 §
(Som i RP)

4 kap.

Register

16—18 §
(Som i RP)

19 §

Rätt att få information ur registren

(1 mom. som i RP)

Rätten att få information ur de register som avses i 1 mom. 1—7 och 12 punkten är i fråga om datainnehållet och användningsändamålet begränsad enligt vad som föreskrivs om polis- mäns rätt att få och använda uppgifter. På motsvarande sätt gäller rätten att få information ur en räddningsmyndighets datasystem endast uppgifter som är nödvändiga för alarmering och bistående av räddningsenheter. Informationen kan lämnas ut med hjälp av teknisk anslutning, elek-

tronisk dataöverföring eller på något annat lämpligt sätt. *(Utesl.)*

20—25 §
(Som i RP)

5 kap.

Särskilda bestämmelser

26 och 27 §
(Som i RP)

6 kap.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

28—30 §
(Som i RP)

31 §

Övergångsbestämmelse om lagring av information

Information som överlämnats till Nödcentralsverket börjar i enlighet med 18 § lagras i nödcentralsdatasystemet *sex månader efter det att Nödcentralsverket har meddelat att det nödcentralsdatasystem som möjliggör lagring av information har tagits i bruk.*

Helsingfors den 10 juni 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tapani Tölli /cent
vordf. Tapani Mäkinen /saml
medl. Thomas Blomqvist /sv
Juha Hakola /saml
Heli Järvinen /gröna
Pietari Jääskeläinen /saf
Oiva Kaltiokumpu /cent
Elsi Katainen /cent

Timo V. Korhonen /cent
Valto Koski /sd
Outi Mäkelä /saml
Raimo Piirainen /sd
Lenita Toivakka /saml
Unto Valpas /vänst
ers. Markku Pakkanen /cent
Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.

RESERVATION 1

Motivering

Grunden till det nuvarande nödcentralssystemet lades under den senaste regeringsperioden. I den indelning i nödcentralskretsar som riksdagen godkände 2001 togs hänsyn till säkerhetsstrukturerna men också till att de tekniska systemen skulle fungera. Denna ändring håller man först nu på att köra in. Om nya ändringar görs måste förberedelserna vara minutiösa för att nödcentralssystemet och säkerhetsstrukturerna inte ska äventyras. Särskilt personalen, ekonomin och datasystemen kräver i det sammanhanget särskild uppmärksamhet.

Felet med nödcentralssystemet har från första början varit att beredningen och genomförandet inte letts och stötts med den kraft som hade krävts.

Förvaltningsutskottet pekade i sitt betänkande FvUB 3/2008 rd om nödcentralsreformen på behovet att utveckla nödcentralssystemet, t.ex. att se till att det finns tillräckligt med personal och utbildning och att det med det snaraste sätts upp ett rikstäckande informationssystem och framhöll att produktivhetsprogrammets personalnedskärningar inte ska gälla nödcentralerna. Utskottet lyfte också fram riskerna med att rubba kretsindelningen. Utskottet utgick från att nödcentralsreformen i fortsättningen måste genomföras i överensstämmelse med förvaltningsutskottets ståndpunkter. Det kravet har regeringen inte följt.

Oskäligt att lägga ännu större börda på personalen

Inrikesministeriet uppger att man i nödcentralsreformen följer en god personalpolitik och ambitionen är att trygga personalens ställning när ändringar görs. Nödcentralsverket har tillsatt ett förändringsprojekt som samordnar behövliga personalutredningar och kartlägger hur villig personalen är att flytta. Men redan nu kan man skönja tydliga tecken på att personalen på nöd-

centralerna inte är villiga att flytta till andra nödcentraler; enligt en undersökning som Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena gjort är flyttbenägenheten bland de anställda på nödcentralerna mycket liten.

Inrikesministeriet menar att nödcentralsverksamheten, åtminstone till en första början, kunde garanteras vid de sammanslagna centralerna med färre men adekvat utbildade jourhavande. Faran är emellertid att nödcentralspersonalen, som redan dignar under arbete, blir ännu mer överbelastad. Yrkeskunniga anställda är nödcentralernas ryggrad och utan dem kan förändringarna inte genomföras planenligt och utan att äventyra säkerheten.

Omläggningen av datasystemen sätter stopp för nödcentralsreformen

Nödcentralsreformen har siktet inställt på ett datasystem som tillgodoser alla nödcentralsmyndigheters behov. Det behövs ett nytt system för att arbetet på att utveckla nödcentralsverksamheten ska kunna fortsätta effektivt och på ett trygghetssätt. Det nuvarande systemet tillåter inte ett nätverkande enligt regeringsförklaringen. Det lämpar sig inte heller för att säkra nödcentralsfunktionerna i hela landet och tillåter inte en nödcentral att ersätta en annan vid störningar och exceptionella förhållanden.

År 2008 startades ett projekt för att utveckla Nödcentralsverkets verksamhet och datateknik (TOTI). I projektet har man tagit fram en modell för den framtida rikstäckande nödcentralsverksamheten och formulerat de datatekniska kraven. Ett anbudsförfarandet gällande datasystemet är tänkt att genomföras 2010 och systemet sättas i drift 2012—2015. Enligt vad vi hört har det visat sig svårare än planerat att skapa ett sammanhållet datasystem. Det behövs ett nytt system för att nödcentralerna ska fungera klanderfritt. Därför gäller det att försäkra sig om att systemet inte får hela nödcentralsreformen att gå i stöpet.

Det nuvarande datasystemet måste förnyas men för närvarande är det arbetet inte i en sådan fas att nödcentralsreformen kan genomföras utan att säkerheten äventyras.

Produktivitetsprogrammet lämpar sig inte för nödcentralerna

Syftet med nödcentralsreformen är att spara verksamhetskostnader. Eftersom centralernas resurser redan nu är ytterst knappa kan statsförvaltningens produktivitetsprogram med sina personalnedskärningar inte genomföras i reformen utan att det uppstår säkerhetsrisker.

Ingen ny kretsindelning

Det finns inga garantier för att nödcentralerna fungerar som de ska om kretsindelningen ändras. Att ändra kretsindelningen är inget rutinärend, utan kräver en noggrann analys av en lång rad riskfaktorer med tonvikten särskilt lagd på de regionala särdragen och tillgången till tjänster på minoritetsspråk. Fördelarna och nackdelarna med larm via sms, en begränsad möjlighet som nu står öppen för t.ex. hörselskadade, måste undersökas grundligt med tanke på en eventuell breddning av tjänsten.

I sin redogörelse för kretsindelningen konstaterade statsrådet att indelningen i nödcentralskretsar inte återverkar på distriktsindelningen för polisväsendet, räddningsväsendet eller social- och hälsovården, eftersom inte minst enheterna inom polisen, räddningsväsendet och den prehospitala akutsjukvården i många fall har gemensamma uppdrag. Frågan om hälso- och sjukvårdens distriktsindelning är fortfarande öppen och tillför nödcentralsreformen vissa osäkerhetsmoment. Ändringen av kretsindelningen får inte heller leda till nya uppgifter för kommunerna.

Utskottet har i ett tidigare sammanhang (FvUU 27/2009 rd — MINU 5/2009 rd) konstaterat att säkerhetstjänsterna till medborgarna inte får äventyras i någon fas av reformen. Utskottet har behandlat de allvarliga riskfaktorer som hänger samman med en ändring av nödcentralskretsarna, bl.a. medborgarnas säkerhet, fungerande datasystem, myndighetssamarbete,

förändrings- och personalledning, tillgången på yrkeskompetent arbetskraft, god personalpolitik och lokaler, och konstaterat att reformutfallet i avgörande grad påverkas av om man lyckas genomföra dessa åtgärder. Det snabba tidsschema som regeringen planerat för den nya kretsindelningen garanterar inte att åtgärderna utmynnar i ett lyckat resultat. Därför bör man avstå från den nya kretsindelningen.

I sitt ovannämnda utlåtande konstaterar utskottet också att överflyttningen av Helsingfors nödcentral till Kervo bör ske som ett mönstergillt pilotprojekt som de regionala nödcentralerna kan dra nytta av när de inleder sin verksamhet och att erfarenheterna tillvaratas i hela den förändringsprocess som nödcentralerna just nu genomgår. Men utskottet har inte erbjudits någon information om projektet.

Förvaltningsutskottet förutsatte i sitt betänkande FvUB 3/2008 rd att nödcentralsverksamheten utvecklas i många hänseenden i samband med reformen. Men åtgärder av detta slag har inte drivits i tillräcklig omfattning. Nödcentralsreformen måste bedömas på nytt snarast möjligt utifrån ett säkerhets- och kretsstrukturperspektiv.

Förslag

Vi föreslår

att tredje stycket i avsnittet om data- och kommunikationssystem i betänkandet godkänns med följande lydelse: Det nuvarande nödcentralsdatasystemet måste förnyas, men för närvarande är det arbetet inte i en sådan fas att nödcentralsreformen kan genomföras utan att säkerheten äventyras, och

att andra stycket i avsnittet Medborgarnas säkerhet går före under alla förhållanden i betänkandet godkänns med följande lydelse: Det finns inga garantier för att nödcentralerna fungerar som de ska om kretsindelningen ändras. Att ändra kretsindelningen är inget rutinärend, utan kräver en noggrann ana-

lys av en lång rad riskfaktorer med tonvikten särskilt lagd på regionala särdrag och tillgången till tjänster på minoritetsspråk. Fördelarna och nackdelarna med larm via sms, en begränsad

möjlighet som nu står öppen för t.ex. hörselskadade, måste undersökas grundligt med tanke på en eventuell breddning av tjänsten.

Helsingfors den 10 juni 2010

Valto Koski /sd
Raimo Piirainen /sd

RESERVATION 2

Motivering

Genom en statsrådsförordning från februari i år (36/2010) blev femton (15) nödcentralskretsar sex (6) stora. Denna ändring för enligt vår mening med sig stora problem för dem som behöver tjänster; alltså skulle koncentrationen av tjänsterna till stora kretsar inte ha genomförts.

Det är livsviktigt att nödcentralerna fungerar berömligt under dygnets alla timmar och också vid stora olyckor och katastrofer.

Vår bedömning är att övergången till sex stora nödcentralskretsar leder till sämre lokalkännedom bland jourerna. Lokalkännedom är kvalitetskravet framför alla andra för att hjälpen ska nå olycks- och brottsplatserna i tid. Under sakkunnigutfrågningen i utskottet var det många som lyfte fram detta. Det är tydligt att problem förekommer och utskottet har uppmärksammat på dem, men trots det står regeringspartiernas ledamöter i beråd att genomföra en reform som klart och tydligt försämrar medborgarnas säkerhet. Dessutom är reformen förknippad med andra öppna frågor. Hur ska det gå att på kort tid skaffa fram utbildad jourpersonal och annan personal till de sex nya centralerna?

Helt säker är man inte heller på hur mycket nödcentralreformen totalt kommer att kosta och hur finansieringen ska tryggas.

Nödcentralverksamheten får inte sättas på spel bara för att resurserna eventuellt inte förslår. Reformen kostar tiotals miljoner euro och i en tid då det råder en påtaglig obalans i de offentliga finanserna är det i högsta grad osäkert hur finansieringen ska skötas. Vi föreslog en ändring av den föreslagna 5 § som skulle ha inneburit en återgång till femton (15) nödcentraler på lagnivå enligt följande modell:

2 kap. Nödcentralverket

5 §. *Nödcentralverkets ämbetsområde och enheter*

Nödcentralverkets ämbetsområde är hela landet utom landskapet Åland. För att nödcentraltjänsterna och myndighets-samarbetet ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt kan statsrådet besluta att ämbetsområdet ska delas in i samarbetsområden. Nödcentralverkets behörighet bestäms inte utgående från indelningen i samarbetsområden.

Nödcentralverket omfattar nödcentraler, en enhet som sköter stabsfunktionerna och vid behov andra enheter. Inrikesministeriet beslutar (*utesl.*) om placeringsorterna för nödcentralerna och enheten som sköter stabsfunktionerna. (*Utesl.*)

Det finländska fastlandet är med tanke på nödcentralverksamheten indelat i femton (15) nödcentralskretsar. Kretsarna är 1) Helsingfors nödcentralskrets, 2) Östra och Mellersta Nylands nödcentralskrets, 3) Västra Nylands nödcentralskrets, 4) Egentliga Finlands nödcentralskrets, 5) Satakunta nödcentralskrets, 6) Tavastlands nödcentralskrets, 7) Birkalands nödcentralskrets, 8) Sydöstra Finlands nödcentralskrets, 9) Södra Savolax nödcentralskrets, 10) Norra Savolax nödcentralskrets, 11) Norra Karelen nödcentralskrets, 12) Mellersta Finlands nödcentralskrets, 13) Österbottens nödcentralskrets, 14) Norra Österbottens och Kajanalands nödcentralskrets, 15) Lapplands nödcentralskrets. (Nytt 3 mom.)

Genom förordning av statsrådets föreskrivs särskilt om nödcentralskretsarnas kommungränser. (Nytt 4 mom.)

Men majoriteten i förvaltningsutskottet godkände inte förslaget.

Förslag

Vi föreslår

*att lagförslaget i förvaltningsutskottets
betänkande förkastas.*

Helsingfors den 10 juni 2010

Pietari Jääskeläinen /saf
Unto Valpas /vänst
Veijo Puhjo /vänst